

مقایسه طب گیاهی با طب نوین

قدمت استفاده از گیاهان به منظور درمان و تسکین بیماری ها به قبل از تاریخ بشریت می رسد. بسیاری از داروهای رسمی از گیاهان منشاء گرفته اند.

نگاهی به طب گیاهی

قدمت استفاده از گیاهان به منظور درمان و تسکین بیماری ها به قبل از تاریخ بشریت می رسد. بسیاری از داروهای رسمی از گیاهان منشاء گرفته اند.

تقریباً یک قرن قبل، اکثر داروهای مشهور امروزی از گیاهان تولید شده اند: همچون آسپرین (از پوست درخت بید) دیگوکسین (از گل انگشتانه) کینین (از پوست درخت سینکونا) و مورفین (از کونمارمخدر). در حال حاضر شرکت های بزرگ داروسازی دنیا سلطه کاملی بر گیاهان طبی در چهار گوشه کره خاکی دارند. امروزه طب گیاهی چینی به لطف تبلیغات و فعالیت گسترده دولت چین جای خود را به خوبی در طب نوین غرب باز نموده است. هر چند که داروهای گیاهی ایران بسیار متنوع بوده و نیازمند بررسی های علمی و معرفی جهانی هستند.

اگر چه نحوه درمان های دارویی نوین و درمان های گیاهی به نظریکسان می آید اما تفاوت های عمده ای بین این دو وجود دارد:

تفاوت های درمان با طب گیاهی و طب نوین

* در طب گیاهی، کل گیاه تجویز می شود و طبیعی است که تمامی اجزاء گیاه خواه مفید و یا مضر مصرف شده است. به اعتقاد گیاه پزشکان سنتی، مصرف کل گیاه از آن جهت مفید است که اولاً خواص کاملی از عناصر گیاهی نصیب بیمار می شود و دوم این که با مصرف تمام یک گیاه، از شدت عوارض سمی یک ترکیب خاص کاسته می شود. در حالی که در طب نوین سعی به تخلیص و عصاره سازی گیاهان و استفاده تنها از یک عنصر شیمیایی آن است.

* در طب گیاهی، گاهی از ترکیب چند گیاه استفاده می شود و معتقدند که در این ترکیب از خاصیت هم پوشانی درمانی گیاهان مختلف، استفاده می شود ولی در طب نوین معمولاً از ترکیب داروهای مختلف با هم اجتناب می شود.

نحوه تشخیص در طب گیاهی و طب نوین

در طب گیاهی، تشخیص بیماری بر اساس اخلاط چهارگانه، وجود سموم در بدن، دفع ماده سمی و نظایر آن می باشد، و لذا جهت درمان نیز از داروهای مسهل، مدر، ضد التهاب و متعادل کننده اخلاط استفاده می شود. برخلاف آن در طب نوین، تشخیص و درمان از اصولی کاملاً متفاوت بهره می گیرد.

داروهای گیاهی و غیر گیاهی

داروهای مورد مصرف در طب ایرانی به صورت مفردات و یا ترکیبی قابل استفاده است که این داروها بالغ بر چهار هزار داروی گیاهی و غیر گیاهی می باشد که تجارب بسیار زیادی در این مورد شده است و شکل مصرف داروها می تواند به شکل دم کرده ها، جوشانده، معجون، مالیدنی، بخور، بوئیدنی، عطسه آور استفاده گردد و حتی قسمت های مختلف یک گیاه از جمله ریشه، ساقه، برگ، گل و دانه و همگی قابل استفاده می باشد و هر کدام می تواند خواص منحصر به فردی داشته باشد.

بیشترین موارد درمانی آن ها نیز شامل است بر: دردهای مفاصل به ویژه از نوع روماتیسمی، اختلالات قاعدگی و باروری زنان، خستگی مزمن، سردردها، آسم و سرفه، مشکلات گوارشی و روده ای، اختلالات پوستی به ویژه حساسیت ها و اگزما، و... در طب گیاهی سنتی معمولاً برای بیماری های عضلانی اسکلتی و اختلالات روانی عصبی، درمان رایجی وجود ندارد.

در طب گیاهی معمولاً بیماری های حاد به طور انفرادی و توسط خود بیمار درمان می شود که آن هم بر اساس تجارب فردی و تحت تاثیر تعلیمات گیاه پزشکان سنتی و یا نشریات مربوطه است. تنها زمانی که بیماری به صورت مزمن در می آید، بیماران از گیاه پزشکان سنتی استفاده می کنند.

اشکال دارویی نوین نیز معمولاً به صورت خوراکی مثل پودر، کپسول، قرص، شربت، و یا انواع مالیدنی به صورت پماد می باشد. انواع تزریقی و یا سایر انواع دارویی که در طب نوین دیده می شود در طب گیاهی سنتی وجود ندارد.

هدف درمان در طب سنتی گیاهی

هدف درمان در طب سنتی گیاهی، بهبود وضعیت کلی بیمار است و کمتر به خود نشانه بیماری توجه می کنند. در واقع اعتقاد بر این است که نشانه کنونی بیمار مثلاً خون ریزی قاعدگی، حاصل اختلال در وضعیت سلامت کلی بدن است و لذا با درمان و اعاده سلامتی کلی به فرد، اختلال فعلی نیز برطرف می شود.

شواهد آزمایشگاهی

در تحقیقات علمی دیده شده است که گیاهان خواص گوناگونی همچون اتساع عروق (وازودیلاتور)، ضد التهابی، ضد میکروبی، ضد تشنج، تسکین بخشی (سدابو)، و ضد تب دارند. در یک مطالعه تجربی با تزریق عصاره برگ های گورگیا (lemon grass leaves) دیده شد که حالت پُردردی ایجاد شده در خرگوش، به تدریج کاسته می شود.

در مطالعات انسانی نیز تاثیرات خوبی از گیاه زنجبیل در کاهش تهوع و استفراغ، نوعی گیاه گل مینا (feverfew) برای پیشگیری از حملات میگرن، و شجرالمعبد (ginkgo) برای ناتوانی مغزی و دمانس دیده شده است. شناخته شده ترین تاثیر در مورد گیاه علف چایی (St John's wort) جهت درمان افسردگی خفیف تا متوسط مشاهده شده است.

معهداً هنوز مطالعات علمی و دانشگاهی در مورد تاثیرات درمانی گیاهان طبی به صورت گسترده ای انجام نگرفته است و از لحاظ علمی نمی توان مصرف داروهای گیاهی به ویژه انواع ترکیبی را به همگان توصیه نمود.

عوارض جانبی

توصیه می شود حتماً داروهای گیاهی با احتیاط و تحت نظر گیاه پزشک با تجربه مصرف شوند، مصرف بی رویه و مفرط آن می تواند به ویژه برای سلامتی کلیه، کبد و قلب به شدت مضر باشد. مخصوصاً نوعی ترکیب گیاهی چینی که به منظور کاهش وزن و لاغری مصرف می شود، در برخی بیماران منجر به نارسایی شدید و برگشت ناپذیر کلیوی شده است.

وانگهی علاوه بر تاثیرات دارویی، داروهای گیاهی تحت تاثیر آلودگی، تقلب و یا عدم شناخت کافی نیز قرار دارند. (نمونه بارز آن مصرف عرق خارشتری جهت دفع سنگ کلیه است، که اصولاً یک اشتباه علمی سنتی، حاصل سوء برداشت از متون قدیم فارسی است). لذا بیمارانی که به ویژه به طور مداوم از داروهای گیاهی استفاده می کنند لازم است تحت مراقبت مداوم طبی نیز باشند.

گیاه پزشکان

گیاه پزشکان به معنی واقعی آن در کشور ما ایران بسیار نادرند و عمده تجویز داروهای گیاهی توسط عطارباشی ها انجام می گیرد. برخی از این عطاران نیز فاقد صلاحیت علمی در زمینه کاری خود هستند و تنها براساس علائق شخصی دست به این کار زده اند. به نظر می رسد سیستم بهداشتی درمانی کشور لازم است نظارت کامل تری بر این سیستم درمانی اعمال نماید.

روش کار گیاه درمان گر

گیاه درمان گر ممکن است برای اطمینان یکی از روش های مدرن را که معمولاً برای کمک به تشخیص بیماری به کار گرفته می شوند، چون آزمایش خون، ادرار، اشعه ایکس، یا پاتولوژی را به کار گیرد، گرچه گیاه درمان گر ورزیده معمولاً از هیچ یک از آن ها استفاده نمی کنند، زیرا در پایان شنیدن تاریخچه زندگی بیمار نوع بیماری او را تشخیص داده اند. هر شخصی بیمار دارویی خاص خود را دریافت می کند که مقدار و تنوع و ترکیبش را گیاه درمان گر با در نظر گرفتن وضعیت و نیاز او تعیین کرده است. اصل مهم روش گیاه درمان گر بازگرداندن تعادل طبیعی به کل بدن بیمار است نه تیمار علائم بیماری او.

آموزش

دوره های آموزشی طب گیاهی در کشور ما ایران و سایر کشورها ی علاقمند راه اندازی شده است. افرادی که در این دوره های علمی

دانشگاهي شرکت نموده و فارغ التحصيل مي شوند به معني واقعي آن گياه پزشك ناميده مي شوند. دوره هاي گياه پزشكي معمولا چهار سال طول کشيده و شامل آموزش آسيب شناسي، داروسازي، بوتاني، گياه شناسي، تغذيه، تشخيص بيماري ها، بيوشيمي، فيزيولوژي و مهارت هاي تحقيقي است.

شبکه تحقيقات گياهان دارويي ايران تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشكي از مراکز معتبر و علمي در اين زمينه به شمار مي رود.